

A tudósok készülnek Leonardo

sírjának feltárására

REPRÓ: WWW.INVENTIONUSA.COM

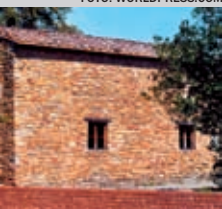
A világ talán leghíresebb képét, a *Mona Lisát* máig rejtély övezi. A tudósok gyakran teszik fel a kérdést: lehet, hogy a mű valójában magát Leonardót ábrázolja? Hogy megtalálják a választ, a művész maradványainak exhumálását tervezi, azok alapján próbálják rekonstruálni a mester arcvonásait.

Ki is az, akit a világ talán leghíresebb képén festettek? Valóban a florenciai kereskedő felesége, Lisa del Giocondo látható rajta, mint azt a tankönyvek nagy része állítja, esetleg a művész édesanyja, Katalin, vagy talán

LEONARDO DA VINCI

denféle rébuszokra és viccekre való hajlamára apellálnak. A tudósok, akik az olaszországi *A Kulturális Örökségért Nemzeti Bizottságban* tömörülnek, úgy döntöttek, hogy véget vetnek minden spekulációnak, és megkérik a francia kormányt annak a sírnak a feltárására, amiben Leonardo testének ma-

FOTÓ: WORLDPRESS.COM

» A ház, amelyben Leonardo a gyermekkorát töltötte Vinciben, Toscanában, nem messze Florenciától

maga a nagy művész, női testet öltve? Számos művészettörténész hajlik az utolsó verzió felé, mivel Leonardo erősen fejlett, min-

REPRÓ: ARTHISTORYABOUT.COM

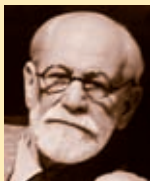
» Leonardo képei – Szent Anna harmadmagával és Keresztelő Szent János. Két olyan portré, amelyen férfi- és női vonások egyszerre láthatók

FOTÓ: SIGMUND FREUD MUSEUM

SIGMUND FREUD HÍRES TÉVEDÉSE

A pszichoanalízis, a 20. század egyik legbefolyásosabb pszichológiai iskolájának a megalapítója, a morva származású **Sigmund Freud** (1856–1939) többek között a **művészetek nagy kedvelője** volt. A legkülönfélébb jelenségek tudományos magyarázata iránti szenvedélye elvezette őt **Leonardo da Vinci** műveinek az értelmezéséhez is. Freud a vizsgálata során főként

azoknak a motívumoknak az analízisére összpontosított, amelyek a mester lehetséges homoszexualitását bizonyíthaták volna. Elsősorban Leonardo Codex Atlanticusára támaszkodott, ahol arra emlékezik, hogy mint gyermeket, egy ragadozó madár támadta meg a bölcsőben (keselyű). A libidóról szóló elméletével Freud ezt úgy magyarázza, mint passzív homoszexuális vágyakozást. Szerinte a keselyűk

már az ókori Egyiptomban is az anyaság szimbólumai voltak. **Freud tehát arra következtetett, hogy Leonardo homoszexualitásának a gyökere az anyjával való tisztázatlan kapcsolatából ered.** Freud, Leonardo művének csupán a német fordítására támaszkodott. Az olasz eredetiben ugyanis a nibbio szó található, ami valószínűleg nem keselyűt jelent, hanem más ragadozó madarat, darut vagy réti héját. **Az ősi szimbólumra alapozott elmélet tehát kártyavárként omlott össze.** <<

radványai vannak. „*Ha megszerezhetnénk a koponyát, rekonstruálhatnánk az arcot és összehasonlíthatnánk Mona Lisa arcával*” – magyarázza a tudóscsoport fő célját Giorgio Gruppioni antropológus, az olaszországi Bologna Egyetemről. A másik céljuk az, hogy modern tudományos módszerek segítségével megállapítsák, mi volt pontosan a géniusz halálának oka.

Géniusz, két anyával

Az egyik legnagyobb tehetség, akit valaha a hátán hordott a föld, a reneszánsz festő, tudós és felfedező Leonardo da Vinci életpályája 1452. április 15-én kezdődött, Anchiában. A kis falucska, Vinci mellett, az olaszországi Toscanában, körülbelül 40 kilométernyire Florenciától található. Apja, Ser Piero de

» Leonardo mecénása – a milánói herceg, Lodovico Sforza

Vinci jogászcsaládból származott, és közjegyző lett. Ezt a tiszteletre méltó, csinos embert hamarosan csábítani kezdte a nagyvilág, és a kicsiny Vinci falu helyett szívesebben tartózkodott az akkoriban virágzó Florencia-ban. Szülőfalujába csak ritkán tért vissza, akkor is inkább kötelességből. Az egyik ilyen rövid látogatás gyümölcse a gyönyörű, de szegény lánnyal, Catarínával való románcából, házasságon kívül született fia, Leonardo.

A VILÁG LEGDRÁGÁBB KÖNYVEI

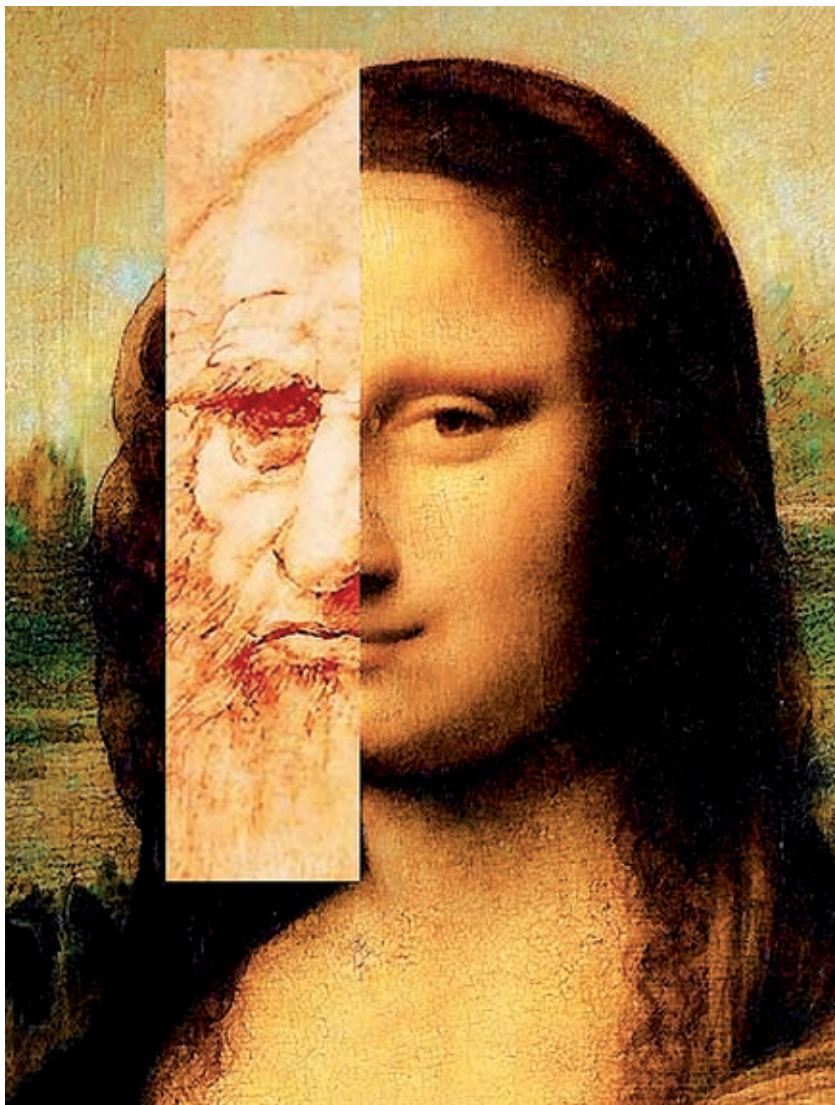
Leonardo élete során elsősorban mint művész kereste kenyerét. A további kutatásainak eredményei a nagyközönség számára rejtve maradtak.

Szabad levelekre jegyezte fel őket ugyanis, amikből képes volt összesen 7000 darabot (!) teleírni és telerajzolni.

Később **köte-**tekbe kötötték őket, úgynevezett kódexekbe.

A legnagyobb terjedelmű közülük a maga 1119 oldalával az úgynevezett **Codex Atlanticus**, amelyet mindmáig Milánóban őriznek. Sokkal szerényebb az 55 oldalas **Codex Trivulzianus**, amely szintén Milánóban található. Talán a leghíresebb közülük a **Codex Leicester** (korábban **Codex Hammernek** neveztek). 1994-ben Bill Gates egy árverésen 30,8 millió dollárt fizetett érte, és a kódex a legdrágább, valaha eladott könyvvé vált. Ezeket a legérdekesebbek kivételével még számos más Leonardo-kódex is, például **Kódex a madarak röptéről**, **Anatómiai kódex**, **Codex Arundel** vagy a **Codex Foster**. <<

Az ambiciózus Ser Piero röviddel ezután megnősült, de nem Leonardo anyját vette el. Őt ugyanis csak szeretőnek tekintette, igaz, anyagilag támogatta. Amikor a kis Vinci 18 hónapos volt, édesanyja elhagyta őt és feleségül ment a szomszédos faluba, ahol új családot alapított. A gyermek valószínűleg igen sokat szenvedett azért, mert az anyja elhagyta őt. A nagyszülei nevelték, a későbbiek folyamán pedig a mostohaanyja, apja felesége.

» Leonardo önarcképének és híres Mona Lisájának összehasonlítása arra a kérdésre igyekszik választ adni, ki volt a világ leghíresebb portréjának modellje

Élet az olasz reneszánsz szívében

Amíg a 15. századi toscanai magasabb körökben a házasságon kívüli származás nem

festőnél, akinek a diákjai között az olasz reneszánsz számos más alakját is megtaláljuk (például Peruginót vagy Botticellit). Florenciai tartózkodása alatt, 1476-ban egy olyan

feltétlenül jelentett hátrányt, addig a középosztály számára, ahova da Vinci családja is tartozott, problémát jelentett. A házasságon kívüli származás hátrányait még az is növelte, hogy az apja a négy feleségével összesen 15 gyermeket nemzett. Ennek ellenére Leonardo nem maradt teljesen taníttatás nélkül. A helyi iskolát látogatta, és a tudást, amit ott nem kapott meg, nagybátyja, Francesco, pótolta. Halála után egy szerény örökséget is ráhagyott. Végül a leendő mester mégiscsak eljutott az olasz reneszánsz forrásához, Florencia-ba, ahol 16 évet töltött. Tanonc, később mesterlegény lett Andrey de Verrocchio

esemény következett be, amely legalább olyan mértékben határozta meg a festő életét, mint bonyolult származása. Több barátjával együtt egy fiatal prostituálttal végrehajtott, nem engedélyezett homoszexuális kapcsolattal vádolták meg őket. Habár a vádat a későbbiek során visszavonták, az eset Leonardo számára a naiv ártatlanság elvesztését jelentette. Ekkor vált felnőtté...

FOTÓ: FABRIZIO GIOVANNOLZI

» Leonardo maradványait Giorgio Gruppioni szeretné megvizsgálni

A 3. ÉVEZRED kiegészíti

Az, hogy Leonardo fivéreihez hasonlóan, látogatta-e vagy sem a scuola dell'abbaciot Florencia-ban, a történesek között gyakran képezi vita tárgyát. Léte-

MONA LISA TITOKZATOS MOSOLYA

Nehéz találni a világon híresebb képet, mint a **La Gioconda**, amit az egész világ csak Mona Lisa néven ismer. Azok az emberek is, akik máskülönből nem igazán érdeklődnek a festészet iránt, párizsi látogatásaik alkalmával legalább egy rövid órára megállnak a Louvre-ban, hogy egy pillantást vehessenek a híres képre. Évente 8,5 millió látogató váltja egymást a kép előtt. Leonardo valamikor az **1503–1506 közötti években** festette, florenciai tartózkodása alatt, topolyfára, azzal a technikával, amit sfumatonak neveznek („füst”-effektus: a színek

széttörésével keletkezik, amely elnyomja a széles kontúrokat). Talán a legtöbb fejtörést a hölgy **titokzatos mosolya** okozta, amit Leonardo egyik életrajzírója úgy jellemzett, mint a civilizált emberiség minden szerelmi tapasztalatának a megtestesülése, mintha teljesen elmentéses emóciókat foglalna magába – a csábítást és a visszafogottságot, a kihívást és az aggodalmat, az elfogadást és a kinevetést. 2005-ben ezért az Amszterdami Egyetem tudósai egy számítógépes program segítségével analizálták mosolyát, amely képes az emóciókat felismerni az emberi arcon.

A számok önmagukért beszélnek. Mona Lisa mosolya 83%-ban boldogságot sugároz, 9%-ban megvetést, 6%-ban félelmet és 2%-ban dühöt. <<

REPRÓ: ARTINVESTIZO.COM

nálnának, ahogy a geológusok a föld alatti területek átvizsgálása során. Ezeknek a technológiáknak a felhasználásával egyértelműen meghatározhatnák, hogy a sírbolt valóban tartalmaz-e csontokat, vagy sem. Ha az olaszoknak sikerülne megszerezniük az engedélyt a vizsgálatokra, elsőként a DNS-vizsgálatok kerülnének sorra.

Miről tanúskodhatnak a csontok?

Milyen információkat tudnának a tudósok a csontokból nyert génekből megállapítani? Először azt, hogy egy férfi vagy egy nő csontjairól van-e szó. A pontos identitás megállapításánál azonban gondok lépnének fel. Leonardónak nem volt utódja, és hogy hol fekszenek azoknak a hozzátartozóinak a maradványai, akik segíthetnének az identifikációban, senki sem tudja pontosan. De a tudósok nem ülnek ölbe tett kézzel. „A csontokból

zik azonban egy valóban jelentős körülmény, amely ez ellen tanúskodik. Leonardo balkezestként született, és egész életében az is maradt. A balkezességet azonban abban az időben nem kívánatos eltávolításnak tartották. Ha látogatta volna Florenciában az iskolát, minden bizonnyal nem menekülhetett volna meg az átszoktatás elől.

Olaszország vándora

1482-ben Leonardo egy olyan jelentős meghívást kapott, aminek nem tudott ellenállni. A milánói herceg, a művészetek híres mecénása, Lodovico Sforza munkát kínált számára. A herceg megbízta Francesco Sforza hatalmas lovas szobrának megformálásával is, de csak a mű hatalmas agyagmodellje készült el (1493-ban), amit aztán a Milánót megszálló francia katonák 1499-ben elpusztítottak. A szobor makettje a Szépművészeti Múzeumban látható. A milánói tartózkodás megeremítette Leonardo számára a szükséges anyagok alapokat, nyugalmat a munkájában és nem utolsósorban elegendő társadalmi elismerést hozott. Évekig elhalmozták megrendelésekkel: ezek közül a legjelentősebb a Santa Maria delle Grazie-kolostor refektóriumában megfestett freskója, az „Utolsó vacsora”, amely 1498-ban készült el, és azonnal a téma legtekintélyesebb megjelenítéseként kezdtek méltatni. Elkészülése óta a nyugati világ főműveként tekintenek rá. Nem csupán a mesteri módon felépített jelenetek miatt, hanem azért is, mert a kompozíció, a színhasználat, a világitás, az egyes alakok tartása és mozdulata is a bibliai szavakra utal. Itt alkotta meg továbbá számos ismert művét, mérnöki terveinek és tudományos elmélkedéseinek nagy részét is. 1499-ben azonban a történelem kereké ismét fordult egyet, és Sforzaékat elkergették Milánóból. A művész számára nem maradt más hátra, mint hogy visszatérjen Florenciába. Először anatómiai tanulmányait végezte itt, de természetesen a festészetnek is szentelt időt. A híres Mona Lisa eredete éppen a második florenciai tartózkodása alatt keresendő. A mi-

REPRÓ: DISCOVERY

FOTÓ: GNU

>> **Leonardo da Vincinek a műszaki tudományokhoz is érkeke volt. Számos találmány fűződik a nevéhez, azonban nagy részüket sosem készítették el**

lánói (1506–1513) és római évek (1513–1514) hanyattatásai után Leonardo nagy csodálója, a francia reneszánsz uralkodó, I. Ferenc meghívására Franciaországba utazik. Minden idejét a Clos Lucé-házban töltötte, nem messze a királyi rezidenciától, a Chateau d'Amboise-tól, a Loire folyó egyik leggyönyörűbb kastélyától. A legenda szerint itt halt meg 1519. május 12-én, a király karjaiban.

Hol találhatóak Leonardo testének maradványai?

A nagy olasz utolsó nyughelye mindmáig bizonytalan. Eredetileg a Saint Florentine templom mellett temették el. A templomot a francia forradalom során elpusztították, ezért a maradványokat az Amboise kastély melletti Szent Hubert-kápolnában temették el. „A kápolnában található sírbolt inkább csak szimbolikus, tehát nem több, mint egy nagy kérdőjel” – mondja Alessandro Vezzosi, a Vinci szülőfaluban található Leonardo-múzeum igazgatója. A *Kulturális Örökségért Nemzeti Bizottságban* tömörült olasz tudósok ezért felkérték az illetékes francia hivatalokat, hogy engedélyezzék a sír átkutatását. Egy ilyen engedély birtokában először egy miniatűr kamerát és egy georadart (GPR) hasz-

nyert DNS-t összehasonlíthatnánk azokkal, amelyeket máshonnan sikerült megszerezni. *Leonardóról közismert, hogy a vásznon vagy a fán az ujjait használta a festék szétkenésére, amihez valószínűleg a nyálát is alkalmazta* – magyarázza a tervet Giorgio Gruppioni. A csontokból a tudósok további információkat is kiolvashatnának. A tuberkulózis vagy a szifilisz betegségek jellemző lenyomatokat hagynak rajtuk, ezért Leonardo halálának oka nem maradhatna többé rejtély. „Az ideális forgatókönyv – természetesen csak akkor, ha megtalálnák az egész koponyát – az lenne, hogy számítógépes tomográfia (CT) segítségével hajthassuk végre az analízist. Ez a módszer a segítségévelinkre lehetne az arc rekonstrukciójában, és végre le tudnánk zárni azokat a találgatásokat, hogy kinek az arcát is »hordja« valójában Mona Lisa” – tekint a jövőbe a Pisai Egyetem paleontológiai professzora, Francesco Mallegni, aki már számos híres olasz személyiség arcának rekonstrukálásában nyújtott segítséget. Nem marad más hátra, mint bízni abban, hogy az olaszok és a franciák közötti tradicionális rivalizálás a háttérbe szorul, és a francia hivatalok megadják az engedélyt. <<